

Obsah

Úvod	0	17 až 27
I.		17
A. Řeč a jazyk	0-0	17
B. Jednotlivé jazyky	0-1	17
C. Český jazyk	0-2 až 6	20
1. Národní jazyk	0-21	20
2. Nespisovný jazyk	0-22 až 26.	20
3. Spisovný jazyk	0-3.	21
4. Jazyk mluvený a psaný	0-4.	23
5. Norma a kodifikace	0-5.	24
6. Vztah k jazyku; jazyková kultura	0-6	24
II.		25
A. Mluva	0-71 až 0-77	25
B. Proces mluvení	0-78	26
C. Transformace	0-79	27
III.		27
Rozdělení „Nauky o českém jazyku“		
0-8		27
Slovo	1 až 8	28 až 253
Slovo a jeho druhy	1	28 až 35
A. Roztřídění slov	1-1 až 6	28
1. Slovo	1-1.	28
2. Druhý slovo	1-2.	28
3. Kritéria třídění	1-3 až 5.	29
4. Slova plnovýznamová a pomocná	1-6	30
B. Jednotlivé druhy slov	1-7	30
C. Frekvence slovních druhů	1-8	35
Význam slov	2	36 až 52
I. Obecné významové vrstvy	2-1 až 4	36
A. Substantiva	2-1	36
1. Konkrétní a abstraktní.		36
2. Obecná a vlastní		36
B. Adjektiva	2-2	37
Jakostní a vztahová		37
C. Zájmena, číslovky		38
D. Slovesa	2-3	38
1. Plnovýznamová a pomocná		38
2. Vid		38

3. Způsob slovesného děje	40
4. Zyratná	41
E. Adverbia 2-4	42
II. Druhy významu 2-5 až 7	42
A. Význam 2-5	42
B. Obsah a rozsah 2-6	42
C. Mnohoznačnost 2-7	43
III. Stylistické hodnocení slov 2-8	43
A. Podle spisovnosti 2-81, 82	44
1. Spisovná 2-81	44
2. Nespisovná 2-82	44
B. Podle frekvence 2-83	45
C. Podle dobového výskytu 2-84	45
D. Podle expresivity 2-85	46
Rozlišování jednotlivých jazykových vrstev 2-86	47
IV. Vzájemný vztah slov 2-9	47
1. Slova z téhož slovního základu (slovní čeleď)	47
2. Slova vytvořená stejným odvozovacím prostředkem (slovotvorný typ)	47
3. Slova téhož původu, rozštěpená hláskovým vývojem (dublety)	47
4. Významové pole	47
5. Souřadná slova	48
6. Souznačná slova	48
7. Slova opačného významu	50
8. Souzvučná slova	50
9. Podobná slova	51
10. Valence	51
11. Významový rozbor	51
Slovní zásoba a její změny 3-1 až 4	53 až 37
A. Slovní zásoba 3-1	53
1. Slovní zásoba	53
2. Základní slovní zásoba	53
3. Individuální slovní zásoba	53
4. Bohatství slovní zásoby	53
B. Slovníky 3-2	54
1. Podle druhu slovní zásoby	54
2. Podle speciálního účelu	55
3. Podle způsobu výkladu	55
4. Podle uspořádání	56
5. Podle rozsahu — Naše nejdůležitější slovníky 3-3	56
C. Změny v slovní zásobě 3-4	57
1. Proměnnost slovní zásoby	57
2. Příčiny změn	57

2. Anakolut	9-72	297
3. Aposiopese		297
4. Zeugma		298
5. Atrakce		298
6. Kontaminace		298
VI. Dodatky		298
A. Sukcesivní vyjadřování	9-73	298
B. Zdůrazňování výrazu	9-74	299
C. Transformace	9-75	300
D. Stavba odstavce	9-76	301
E. Skladební rozbor	9-77	302
VII. Zvuková forma věty (modulace)	9-80 až 87	203
A. Síla hlasu a její změny	9-81	303
B. Výška hlasu a její změny	9-82	303
C. Silový a výškový ráz jednotlivých druhů větných	9-83	304
D. Přestávky (pauzy)	9-84	304
E. Tempo	9-85	305
F. Jiné prostředky	9-86	305
G. Prodlužování	9-87	305
VIII. Grafická forma věty	9-88, 89	305
A. Velké písmeno na začátku větných celků	9-88	305
B. Větná interpunkce	9-89	305
C. Označování oddílů	9-899	307
IX. Pořádek slov a vět (slovosled a větosled)	9-9	307
A. Pořádek slov	9-91, 92	307
B. Poloha přívlastku	9-93 až 95	310
C. Poloha jiných členů větných	9-96	312
D. Pořádek vět v souvětí	9-97, 98	312
Celková charakteristika češtiny		314 až 316
Věcný rejstřík		317 až 334

3. Zánik slov	57
4. Nová pojmenování.	57
Změny významu 3-5	58 až 66
I. Změny v rovině skutečnosti	58
01. Nová věc se starým jménem	58
II. Změny v rovině lidské mysli	58
A. Změna znalosti (02) 3-502	58
B. Zužování (03) a rozšiřování (04) významu 3-503, 504	58
C. Přenášení podle souvislosti	59
05. Konkretizace abstrakt	59
06. Metonymie	59
07. Synekdocha	60
D. Přenášení podle podobnosti	60
08. Metafora	60
E. Změny v hodnocení	62
09. Zhoršování	62
10. Zlepšování	62
F. Oslabování, zesilování, protiklad	62
11. Eufemismus	62
12. Litotes	63
13. Dysfemismus	63
14. Hyperbola	63
15. Ironie	63
16. Kakofemismus	63
III. Změny v rovině jazykové	64
17. Vzájemný vliv ve skupinách	64
18. Vzájemný vliv ve spojeních	65
19. Vlivy cizích jazyků	65
Tvoření slov 4	67 až 116
Úvod 4-0,1	67 až 75
00. Přehled	67
01. Myšlenkový základ	68
02. Slovní základ	68
03. Významové skupiny	68
04. Přípony	69
05. Předpony	69
06. Skládání	70
07. Některé zvláštní způsoby tvoření slov	71
08. Změny jen významu nebo jen formy	72
09. Slovní základ a změny jeho podoby	72
10. Hláskové obměny	73
11. Produktivnost a neproduktivnost	73
12. Slovní čeleď	73
13. Slovtvorný rozbor	74

Tvoření substantiv 4-2, 3, 4	75 až 95
Příponami 4-2	75
I. Jména lidí (a bytostí antropomorfizovaných) 4-21	75
A. Tvoření ze sloves (jména činitelská) 4-211	75
B. Tvoření ze substantiv 4-212, 213, 214	76
A* Jména podle zaměstnání 4-212	76
B* Jména podle původu a bydliště 4-213	77
C* Jména podle společenské příslušnosti 4-214	77
C. Tvoření z adjektiv (jména nositelů vlastnosti) 4-215.	78
II. Jména zvířat 4-22	78
III. Jména prostředků (nomina instrumenti) 4-23	78
IV. Jména míst (nomina loci) 4-24	80
A. Jména míst vzniklých lidskou činností	80
B. Jména přirozených míst	81
C. Jména relativních místních pojmů	81
V. Jména jiných věcí 4-25	81
VI. Jména vlastností (abstrakta) 4-26	82
VII. Jména dějů (nomina actionis) 4-27	83
VIII. Jména výsledků děje (nomina acti) 4-28	85
IX. Obměny významu 4-29	86
IX. A. Jména přechýlená (moce) 4-292, 293, 294	86
IX. B. Jména mládat a potomků 4-295	87
IX. C. Jména hromadná (kolektiva) 4-296	87
IX. D. Jména zdobnělá a zveličená, lichotná a hanlivá (deminutiva, augmentativa, meliorativa, pejorativa) 4-297, 298, 299	88
A. Přehled významů 4-297	88
B. Jednotlivé přípony 4-298	89
C. Domácká substantiva (hypokoristika) 4-299	90
Předponami 4-3	90
I. Tvoření ze slov s předponami 4-31	90
II. Tvoření z předložkových pádů 4-32	90
III. Vlastní tvoření předponami 4-33 až 37	91
Skládáním (kompozicí) 4-38	92
Vlastní jména 4-4	93
A. Příjmení	93
B. Místní jména	94
Tvoření adjektiv 4-5	96 až 105
I. Ze substantiv 4-50 až 54	96
A. Příponami	96
1. Vztah 4-51, 52, 53	96
2. Podobnost 4-541, 542	99
3.4. Charakteristika vnějším a vnitřním znakem 4-543, 544	100
B. Předponami (z předložkových pádů) 4-545	100

C. Skládáním 4-546	100
II. Z adjektiv 4-55 až 57	101
A. Příponami 4-55, 56	101
B. Předponami, C. Skládáním 4-57	102
III. Ze sloves 4-58	103
A. Příponami	103
B. Předponami	105
C. Skládáním	105
IV. Z adverbii 4-59	105
Tvoření sloves 4-6, 7	106 až 113
I. Ze substantiv 4-61 až 66	106
II. Z adjektiv 4-67, 68, 69	107
III. Ze sloves 4-7	108
A. Příponami 4-71, 72, 73	109
B. Předponami 4-74 až 78	111
IV. Z adverbii a citoslovcí 4-79	113
Tvoření adverbii 4-8	114 až 116
I. Ze substantiv 4-81	114
II. Z adjektiv 4-82	114
III. Ze zájmen (zájmenná příslovce) 4-83	114
IV. Ze sloves 4-84	115
V. Z adverbii 4-85, 86, 87	115
Přejímání slov 5	117 až 136
I. Slova přejatá z jiných vrstev národního jazyka 5-1	117
II.—V. Slova přejatá z jiných jazyků	117
II. Třídění přejatých slov	118
A. Podle původu 5-2, 3	118
1. Slova mezinárodní (internacionalismy)	118
2. Slova ze sousedních jazyků	120
3. Slova ze slovanských jazyků	121
B. Podle rozšířeni v češtině 5-41	121
C. Podle míry vžití a přizpůsobení 5-42 až 45	121
D. Slova hybridní, kalky, polokalky 5-46, 47, 48	123
III. Způsoby přejímání a šíření cizích slov 5-5	123
A. Proč se přejímají cizí slova 5-51, 52, 53	123
B. Jak se přejímají cizí slova 5-54, 55	125
C. Jak se šíří mezinárodní slova 5-56	126
D. Jak přejatá slova zanikají 5-57	127
E. Zvláštní případy při přejímání slov	127
1. Dvojitá přejetí 5-58	127
2. Zpětná přejetí 5-59	128
IV. Změny přejatých slov 5-6 až 8	128

A. Hláskové	5-6	128
B. Slovtovorné	5-7	132
C. Tvaroslovné	5-81, 82, 83	134
D. Významové	5-84, 85	135
V. Hodnocení přejatých slov	5-9	135
Tvarosloví	6	137 až 225
Substantiva	6-0 až 6-3	137 až 179
I. Kategorie	6-0	137
1. Pády		137
2. Číslo		138
3. Jmenný rod		139
4. Vzor		141
Schéma slovního rozboru	6-099	142
II. Vzory	6-1	142
01-05 Maskulina životná (masculina animata)		142
01 „pán“		143
02 „muž“		146
03 „předseda“		146
04 „soudce“		147
05 „hajný, průvodčí“		148
06-07 Maskulina neživotná (masculina inanimata)		148
06 „hrad“		148
07 „stroj“		152
08-12 Feminina		152
08 „žena“		152
09 „nůše“		155
10 „píseň“		156
11 „kost“		157
12 „hajná, průvodčí“		158
13-17 Neutra		158
13 „město“		159
14 „moře“		160
15 „kuře“		160
16 „stavení“		161
17 „vstupné, telecí“		161
18 Nepravidelná substantiva		161
III. Zvláštní skupiny	6-2, 3	165
A. Přejatá substantiva	6-20 až 24	165
1. Sklonná	6-21, 22, 23	165
2. Nesklonná	6-24	168
B. Osobní vlastní jména	6-25 až 29	169
1. Mužská	6-25, 26	169
2. Ženská	6-27, 28	172
3. Rodinných příslušníků	6-29	173

C. Zeměpisná jména 6-31 až 37	174
1. Domácí a počestěná 6-31, 32	174
2. Cizí 6-33 až 37	177
D. Jména společenských zařízení a jiných lidských výtvorů 6-38	179
Adjektiva 6-4	179 až 183
I. Kategorie 6-41, 42	179
II. Vzory	180
1. „mladý“ 6-43	180
2. „jarní“ 6-44	181
3. „šťasten“ 6-45	181
4. „otcův, matčin“ 6-46	182
5. Nesklonná 6-47	183
Zájmena (pronomina) 6-5	183 až 195
I. Kategorie 6-51	183
II. Druhy a skloňování 6-52 až 59	184
A. Osobní (personalia) 6-52, 53, 54	184
B. Přivlastňovací (possessiva) 6-55	186
C. Ukazovací a vymezovací (demonstrativa a limitativa) 6-56	188
D. Tázací (interrogativa) 6-57	191
E. Vztažná (relativa) 6-58	191
F. Neurčitá (indefinita) 6-59	193
Číslovky (numeralia) 6-6	195 až 202
I. Kategorie 6-61	195
II. Druhy, skloňování a užití	196
A. Určité číslovky 6-62 až 67	196
AA. Základní (cardinalia) 6-62	196
BB. Řadové (ordinalia) 6-63	199
CC. Druhové (specialia) 6-64	199
DD. Násobné (multiplicativa) 6-65	199
EE. Podílné (distributiva) 6-66	200
FF. Názvy číslic a zlomků; číselné složeniny 6-67	200
B. Neučité číslovky 6-68	201
Slovesa (verba) 6-7, 8, 9	202 až 225
I. Tvary určité a neurčité (řinitní a řinitní) 6-71	202
II. Tvary jednoduché a složené 6-72 až 99	203
A. Přehled tvarů 6-72	203
B. Tvoření jednoduchých tvarů 6-73 až 79	205
1. Kmeny 6-73	205
2. Třídý a vzory 6-74	205
3. Jednotlivé tvary 6-75 až 79	206

C. Jednotlivé časovací vzory 6-8	209
I. 1. „nese — nesl“	209
2. „peče — pekl“	209
3. „bere — bral“	210
4. „maže — mazal“	211
5. „tře — třel“	212
II. 1. „tiskne — tiskl“	212
2. „mine — minul“	214
3. „(za)čne — (za)čal“	214
III. 1. „kryje — kryl“	215
2. „kupuje — kupoval“	216
IV. 1. „prosí — prosil“	216
2. „trpí — trpí — trpěl“	218
3. „sází — sázejí — sázel“	219
V. „dělá — dělal“	220
VI. Nepravidelná slovesa	220
D. Tvoření tvarů složených 6-9	222
1. Vlastní složené tvary (s „býti“) 6-91 až 96	222
2. Tvary s částicemi „ať, nechat atd.“ 6-97, 98	224
Frekvence slovesných kategorií, tvarů a vzorů 6-99	224
Vnější forma slov 7	226 až 249
Zvuková forma slov 7-0 až 7	226 až 241
Fonetika 7-0 až 3	226
I. Tvoření hlásek 7-0 až 2	226
A. Mluvidla 7-1	226
B. Člákování (artikulace) 7-2	227
1. Samohlásky (vokály) 7-21 až 24	227
2. Souhlásky (konsonanty) 7-25 až 27	228
Frekvence hlásek 7-28	230
II. Seskupování hlásek 7-3	231
Základní pojmy fonologické 7-4	232
Obměny hlásek (alternace) 7-5, 6	233
A. Samohláskové obměny 7-5	233
1. Kvantitativní 7-51	233
2. Kvalitativní 7-52 až 58	234
B. Souhláskové obměny 7-6	235
AA. Palatalizace 7-61	235
BB. Depalatalizace 7-62	236
CC. Změny v souhláskových skupinách 7-63	236
Změny hlásek v proudu řeči; ortoepie 7-7	236
A. Úvod 7-71	236
B. Samohlásky 7-72	237

C. Souhlásky	7-73	237
D. Ráz	7-74	241
Písemná forma slov	7-8, 9	241 až 249
I. Grafika	7-8	241
A. Písmo	7-81	241
B. Užití latinky pro jiné jazyky	7-82	242
C. Novočeská grafika	7-83	243
D. Transpozice, transliterace, transkripce	7-84	243
E. Abeceda a abecední řadění	7-85	244
F. Zkratky a značky	7-86	245
II. Pravopis	7-9	245
Ustálená spojení slov (víceslovné pojmenovací jednotky)	8	250 až 253
1. Sousloví (sdružená pojmenování)		250
2. Univerbizace		251
3. Multiverbizace		251
4. Řčení (úsloví)		252
5. Ustálená přirovnání		252
6. Pořekadla		252
7. Přísloví		252
8. Živá slova (okřídlená slova, citáty)		253
9. Klišé, frázovitost		253
Věta	9	254 až 313
Skladba (syntax)	9	254 až 313
Věta	9-0	254
I. Modálnost	9-1	254
A. Druhy vět podle postoje mluvčího	9-11, 12	255
B. Zápor (negace)	9-13 až 18	256
C. Jiné projevy modálnosti	9-19	257
II. Větné členy	9-2	257
A. Větnými členy nejsou	9-21, 22	257
B. Jedním větným členem jsou	9-23	258
C. Složený větný člen	9-24	258
D. Samostatné větné členy	9-25	258
E. Větnými členy mohou být	9-26, 27, 28	258
Souvěti	9-29	259
III. Skladební prostředky	9-3	260
A. Základní	9-31 až 33	260
1. Mluvnická shoda	9-31	260
2. Řízenost (rekce)	9-32	262
3. Spojovací výrazy	9-33	262
B. Jiné	9-34	262
1. Situace a kontext		262
2. Modulace		263
3. Pořádek slov		263

IV. Vztahy mezi větnými členy 9-4, 5, 6	263
A. Predikace (přisuzování) 9-40	263
1. Jednočlenné věty: neslovesné 9-41, slovesné 9-42	263
2. Dvočlenná věta 9-43 až 49	265
AA. Dvočlenná věta	265
BB. Podmět (subjekt) 9-43	265
CC. Přísudek, predikát: (I) Slovesný 9-44 až 47	266
(II) Slovesně jmenný 9-48.- (III) Neslovesný 9-49	269
B. Determinace (určování) 9-5	271
1. Obecné výklady 9-51	271
2. Přívlástek, atribut 9-52, 53	274
AA. Definice 9-521	274
BB. Vyjádření 9-522 až 528	274
CC. „Jeden ze sousedů“ 9-531	276
DD. U vedlejší věty 9-532	276
EE. Typy 9-533	276
FF. Několik přívlástků u téhož substantiva 9-534	276
GG. Hromadění genitivů 9-535	277
HH. Epiteton 9-536	277
3. Předmět, objekt 9-54, 55	277
AA. Definice 9-541	277
BB. Vyjádření 9-542 až 548	277
CC. Řeč přímá, nepřímá, polopřímá 9-551 až 554	279
DD. Dodatky 9-555 až 557	281
4. Příslovečné určení, adverbialie 9-56 až 58	281
AA. Definice 9-56	281
BB. Druhy 9-57	281
CC. Dodatky 9-58	286
5. Doplněk, atribut verbální 9-59	287
AA. Definice 9-591	287
BB. U sloves neplnovýznamových 9-592, 593	287
CC. U sloves plnovýznamových 9-594 až 599	288
DD. Hromadění doplňků 9-5995	289
C. Přístavek (apozice) 9-61, 62	290
D. Přiradování (koordinace) 9-63 až 68	291
1. Definice 9-63	291
2. Druhy vztahu 9-64	291
3. Mezi kterými jednotkami 9-65	292
4. Vyjádření vztahu 9-66	292
5. Zvláštní případy 9-67	294
6. Dodatky 9-68	295
E. Vsuvka (parenteze) 9-69	295
V. Nepravidelnosti ve větné stavbě	297
1. Elipsa 9-71	297